

УДК 330.341.1(477)

С.В. Дубінський, Т.О. Щербініна

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ

Розглянуто особливості інноваційного розвитку підприємств та визначено необхідні умови для ефективного використання та застосування всього інструментарію сучасних інновацій. Досліджено еволюцію наукових підходів до інноваційного розвитку та проаналізовано фактори, які найбільш принципово впливають на успішність застосування інновацій. Також розглянуто особливості інноваційного розвитку на підприємствах України.

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток, ефективність інновацій.

Вступ. Сьогодення вимагає рішучих кроків від суб'єктів господарювання в аспектах впровадження інновацій. І це вже давно не питання модного тренду, це питання виживання та в подальшому сталого розвитку підприємств.

Конфлікт на сході країни, втрата традиційних ринків збуту для більшості великих гравців практично усіх галузей господарства України виявилися не тільки значною проблемою, а й міцним стимулюючим фактором розвитку. Стан справ у бізнес-середовищі для українських товаровиробників змушує відходити від бізнесу, орієнтованого лише на сировину, та переходити на створення готового нового продукту, який буде відповідати сучасним стандартам. І основним інструментом у вирішенні цього надскладного завдання є саме інноваційний розвиток підприємств.

Значення інноваційного розвитку для підприємств важко переоцінити: тільки через інновації можна забезпечити конкурентоспроможність продукції як на вітчизняному, так і на світовому ринку.

Ефективне використання інновацій стає вирішальним фактором соціально-економічного розвитку і розв'язання економічних, екологічних, соціальних та інших проблем. Послідовна активізація інноваційної діяльності підприємства за всіма напрямками функціонування дозволяє одержувати нові технологічні процеси, продукцію або форми організації та управління виробництвом, що забезпечує досягнення і зміцнення конкурентних позицій на ринку та вплив на ринкову ситуацію завдяки реалізації інновацій. При цьому функціонування підприємств у довгостроковій перспективі пов'язано з формуванням стратегії розвитку, орієнтованої на посилення інноваційної активності.

Формування цієї стратегії – це процес прийняття управлінського рішення щодо змісту функціональних стратегій такого роду та пріоритетності їх фінансування з метою забезпечення конкурентних переваг на ринку.

Питаннями інноваційного розвитку підприємств займалися як українські, так і зарубіжні вчені, зокрема: О. Адаменко, І. Борисова, П. Дру-

кер, Н. Заглумша, С. Ілляшенко, Н. Краснокутська, Ж. Крисько, О. Кузьмін, Д. Львов, П. Микитюк, В. Момот, О. Мороз, О. Овсянюк-Бердадіна, Т. Пілявоз, М. Портер, С. Скочиляс, С.Б. Холод, Д.Ю. Чайка, В. Чубай, Г. Фетисов, Й. Шумпетер [17; с. 151].

Однак, питання про особливості інноваційного розвитку підприємств і досі залишаються актуальними.

Дослідженням проблем інноваційного розвитку підприємств з точки зору його активізації та розробки відповідної стратегії присвячено наукові праці Т.В. Гринько [5], О.С. Єфремова [6], А.С. Захарченкова [7], О.В. Корнух [8], В.М. Орлової [9], В.А. Павлової [11, 12].

Проблема інноваційного розвитку підприємств, та загалом використання інновацій в умовах економіки України актуально протягом усього періоду незалежності нашої держави. Уся ієрархія, від профільних міністерств, комітетів Верховної Ради до окремих суб'єктів господарювання на мікрорівні, чітко визначають необхідність найскорішого застосування інновацій на підприємствах різних галузей господарства України. Тобто проблема існує досить довгий час, вона усвідомлена всіма зацікавленими сторонами, але принципових структурних зрушень ми не спостерігаємо. Наразі саме на проблемах структурних перетворень та застосування інновацій неодноразово наголошував В.В. Галасюк, почесний президент Асоціації «Інноваційний розвиток України» (UAID), голова Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва.

Метою статті є аналіз надсучасних підходів до інноваційного розвитку та визначення напрямів і можливостей всебічного та активного впровадження інновацій на підприємствах України.

Постановка завдання. У сучасній економіці виокремлюють 5 основних типів інновацій:

- 1) товарна інновація (введення нового продукту);
- 2) технологічна інновація (введення нового методу виробництва);
- 3) ринкова інновація (створення нового ринку товарів або послуг);
- 4) маркетингова інновація (освоєння нового джерела поставки сировини або напівфабрикатів);

- 5) управлінська інновація (реорганізація структури управління) [12, с. 25].

Серед типів інновацій також виділяють інновації, залежні від кінцевого результату та за ступенем дієвості. До першого типу належать: 1) *інновація продукту* (інновація продукту або послуги є результатом реалізації на практиці нового способу вирішення проблеми покупця, що приносить вигоду як покупцю, так і підприємству, що впроваджує інновацію); 2) *інновація процесу* (забезпечує зростання прибутковості, скорочує витрати, підвищує продуктивність праці та заробітну плату персоналу); 3) *інновація стратегії* (передбачає перегляд існуючих у галузі методів створення цінності для споживачів з тим, щоб задовольняти нові потреби клієнтів, підвищувати цінність продуктів, формувати нові ринки і нові групи споживачів для підприємства. Результатом її є те, як підприємство змінює цільові групи споживачів і як вона виходить на ринок, тобто поставляє свої продукти або послуги до кінцевого споживача) [3, с. 23]. До другого типу належить: 1) *прирістна інновація* (підвищує продуктивність і знижує витрати підпри-

ємства); 2) *істотна інновація* (дає можливість підприємству виконувати свої завдання щодо зростання бізнесу, збільшення частки ринку і зниження операційних витрат); 3) *інновація-прорив*, або *революційна інновація* (новий продукт, послуга або зміна стратегії, які ведуть до значного збільшення доходів і чистого прибутку); 4) *радикальна інновація* (вимагає від підприємства створення нових напрямів роботи нових ліній на основі нових ідей і технологій для зниження витрат) [3, с. 24].

Існує велика кількість підходів до інноваційного розвитку підприємств. Так, на думку О. Адаменко, інноваційний розвиток підприємства – діяльність підприємства, що спирається на постійний пошук нових методів та засобів задоволення споживацьких потреб та підвищення ефективності господарювання; розвиток, що передбачає розширення меж інноваційної діяльності та впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємства [3, с. 28].

І. Борисова наголошує на тому, що інноваційний розвиток – створення на фондовому ринку привабливості з точки зору доходності інвестиційного ризику, тобто підвищення вартості бізнесу шляхом управління інноваціями [3, с. 28].

Н. Заглумша визначає поняття інноваційного розвитку як «сукупність відносин, що виникають у ході цілеспрямованого підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності організації на основі інновацій [3, с. 28].

В. Момот, проаналізувавши господарську діяльність підприємств залізничного машинобудування в Україні, стверджує, що «успіх стратегічного управління інноваційним розвитком залежить від правильності розуміння керівництвом принципів його реалізації (їх комплексу та порядку) та бачення шляхів розв'язання основних проблем, таких як недостатній рівень розвитку сучасних технологій залізничного машинобудування, низький рівень сервісу, велика кількість рухомого складу залізничного транспорту, у якого закінчився нормативний термін експлуатації, недостатній розмір інвестицій в основний капітал, їх здатності знаходити, на яких ланках ланцюга відбулися збої (сконцентрована неефективність), оцінити ступінь впливу та розробити заходи для їх мінімізації або навіть нівелювання» [2, с. 2].

Економісти-дослідники визначили 4 особливості при розробці стратегії інноваційного розвитку:

1) в основі ефективного управління інноваційною діяльністю підприємства лежить ланцюг інновації – стратегія – інновації, в структурі якого з орієнтацією на загальну стратегію управління підприємством виділяють чотири ключові етапи – аналіз, планування, реалізацію та контроль, що дозволяє визначити наступні напрями управління інноваційним розвитком;

2) оскільки інноваційна стратегія підприємства перебуває під впливом змін у навколишньому середовищі, слід зазначити, що реакція підприємства на ці зміни характеризує і сам загальний стратегічний напрям: або підприємство самостійно формує зміни активним впливом (наступальні інноваційні стратегії), або зміни відбуваються у формі реакції (захисні/оборонні інноваційні стратегії);

3) ефективне освоєння нових товарів, послуг, забезпечення високими темпами економічного зростання, передбачення глобальних змін в економічній ситуації, а також пошук масштабних рішень, спрямованих на зміц-

нення ринкових позицій і стабільний розвиток організації, підвищення конкурентоспроможності;

4) велика кількість зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на умови та зміст формування інноваційної стратегії, таких як: позиція керівництва щодо інновацій, система управління інноваціями, сфера фундаментальних і прикладних досліджень, оцінка результатів, відкриття, патенти, інвестиції, інноваційний потенціал підприємства [17, с. 83–85].

На думку С. Холода [15], інноваційний розвиток промислових підприємств супроводжується суттєвими змінами як у механізмі економічної його діяльності, щодо видів продукції, яка випускається, технології її випуску, так і у виробничих відносинах працюючих. Автор наголошує на тому, що, «незважаючи на всю складність виробничого процесу, важливою залишається проблема формування сприятливого психологічного і економіко-соціального клімату в колективах, здорових виробничих відносин», вважає, що «питання щодо показників прогнозу, які можуть характеризувати результати розвитку поточної діяльності перетворюється на об'єктивну життєву необхідність для більшості підприємств. З огляду на цю необхідність набуває нового відтінку удосконалення системи статистичних показників». С. Холод акцентує увагу на тому, що «сама система статистики на підприємстві та якісна інформаційна підсистема управління повинні підтверджувати цілі прогнозного розвитку. Серед таких показників можна виділити: обсяг виробленої продукції, зниження витрат на виробництво, матеріальні та ресурсні витрати, обсяг збуту продукції, витрати на компенсацію впливу навколишнього середовища, ємність ринків збуту тощо. При цьому важливо враховувати можливості скорочення кількості традиційних ринків збуту та створення нових» [15, с. 262].

Д. Чайка виділяє сім основних проблем комерціалізації результатів науково-технічної роботи як у сфері вищої освіти, так і в цілому у науково-технічній сфері України [17]. А саме:

1) переважна кількість науковців не спроможна комерціалізувати результати своїх досліджень через незнання механізму комерціалізації – технологічного аудиту, оцінки вартості та охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, пошуку потенційних покупців та методів передавання розробок споживачам;

2) розробка технологій здійснюється без урахування потреб ринку, конкурентного ринкового середовища;

3) велика кількість розробок пропонується на стадії прототипу або лабораторного зразка та потребують вкладання додаткових коштів для впровадження на промислових підприємствах;

4) низька частка міжнародних патентів через непередбачення науковими установами та ВНЗ достатнього обсягу коштів на патентування за кордоном;

5) недостатня розвиненість інфраструктури, що забезпечує вирішення окремих питань комерціалізації наукових розробок на різних етапах їх готовності;

6) промислові підприємства, що належать до низьких технологічних укладів та виробляють сировинну продукцію, приносять Україні досить сут-

теві прибутки при її експорті порівняно з продукцією з високим ступенем доданої вартості. При цьому ступінь ризикованості їх діяльності значно менший від інноваційної;

7) відсутність реальних стимулів у суб'єктів підприємницької діяльності до інвестування в прикладні наукові дослідження і розробки та у впровадження новітніх технологій [17, с. 102].

Слід також зазначити і шляхи вирішення комерціалізації результатів науково-технічної роботи України:

1) запровадження систематичних прогнозно-аналітичних та стратегічних маркетингових досліджень щодо науково-технологічного та інноваційного розвитку;

2) підвищення інноваційної культури шляхом проведення семінарів, круглих столів, а також запровадження дисциплін з інноваційної діяльності (інноваційний та інвестиційний менеджмент, управління конкурентоспроможністю, інноваційна економіка тощо) у програми навчання за технічними спеціальностями у ВНЗ;

3) запровадження державної прямої та непрямої підтримки впровадження новітніх технологій;

4) розвиток установ, що здійснюють венчурне фінансування [17, с. 102].

Неможливо розробити якісну продукцію, створити інновації без розробки власної стратегії управління інноваційним розвитком.

Інноваційна стратегія – взаємопов'язаний комплекс дій за для забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства на ринку на основі створення і впровадження інновацій. Головними завданнями інноваційної стратегії є: 1) ефективний розподіл і використання наявних ресурсів і можливостей, необхідних для розвитку на основі інновацій та інноваційної діяльності (потенціалу інноваційного розвитку); 2) адаптація до змін умов зовнішнього середовища шляхом пошуку нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства, приведення у відповідність внутрішніх можливостей розвитку до зовнішніх, які генеруються ринком [3, с. 121].

Н. Терьошкіна вважає, що головною метою інноваційної стратегії держави є забезпечення високого рівня добробуту населення, прискорена розробка й освоєння нових товарів і послуг, що мають високі показники конкурентоспроможності на світовому ринку, переважне застосування сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- і ресурсозбережних виробництв, закріплення міцних геополітичних позицій держави. На думку Н. Терьошкіної, досягти цього можливо, дотримуючись таких принципів:

– **високий рівень адаптивності:** інноваційна стратегія має розвиватися з часом, тобто дозволяти вносити корективи до свого курсу і, можливо, навіть дозволяти скоротити втрати на інновації в разі потреби. Інноваційна стратегія і відповідне виконання мають бути здатні адаптуватися до нових ідей, навіть якщо це вимагає переміщення в декількох напрямках;

– **адекватність ресурсів:** обсяг ресурсів у певний час має бути доступним для успішної реалізації інновацій. Ресурси в зазначеному контексті включають фінанси, устаткування, програмне забезпечення, людський ресурс тощо;

– визнання моделі інноваційного розвитку економіки як пріоритетної;

– знання і навички: оцінка поточного рівня навичок і знань від користувачів інновацій;

– достатній час і компенсація часу для користувачів інновацій, щоб здобути відповідну освіту і стати фахівцями в тому, як використовувати інновації. Ця умова стосується не лише готовності забезпечити час, але і готовності користувачів інновацій до витрат часу на навчання для реалізації інноваційної стратегії;

– максимальне використання ринкових механізмів активізації інноваційної діяльності і підприємництва;

– відповідне використання власного науково-технічного потенціалу держави і впровадження організаційних трансформацій у структурі науково-технічної складової;

– зведення до одного вектора зусиль розробник, виробників продукції та інвесторів [13, с. 157, 158].

К. Харук виділяє 6 видів інноваційних стратегій підприємства:

1) *традиційна* (підвищення якості продукції чи послуг);

2) *імітаційна* (залучення інноваційних технологій за рахунок купівлі ліцензій);

3) *залежна* (дрібні підприємства є підрядниками у більших щодо виробництва нового продукту, послуги або виробничого методу);

4) *опортуністська* (пошук підприємством такого виду продукції чи послуги, який не потребує особливих витрат на дослідження і впровадження, але дає змогу упродовж певного періоду одноосібно працювати на ринку);

5) *оборонна* (підвищення технічного рівня діяльності, впровадження досліджень і розробок не для лідируючого місця в певній галузі, а для утримання стабільної позиції серед інших підприємств у техніко-технологічному розвитку);

6) *наступальна* (тріумф на ринку вимагає наявності висококваліфікованого персоналу, проведення масштабної внутрішньоорганізаційної роботи).

На думку науковця, вибір імітаційної, опортуністської чи оборонної стратегії ґрунтується на необхідності залучення інноваційних технологій, які не потребують особливих витрат на дослідження і впровадження, але дають змогу упродовж певного періоду гарантовано зберегти стабільну позицію серед інших підприємств у техніко-технологічному розвитку [14, с. 423, 424].

Безумовно, єдиний шлях до прогресу в цьому світі, де панує розвиток інформаційних технологій, – інноваційний. Питання в тому, чи готове суспільство до таких перетворень, до нововведень. Саме від готовності до змін, як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, залежить ефективність роботи колективу, а надалі і всього підприємства. Таким чином, здорові виробничі відносини колективу, високий рівень адаптації до змін підприємства, налагоджена система управління сприяють стабільному розвитку організації, що дає змогу самостійно формувати інноваційні стратегії та не залежати від конкурентів.

Результати дослідження. З 2007 р. визначається глобальний індекс інновацій, що за 80 різними змінними характеризує інноваційний розвиток країн світу, які перебувають на різних рівнях економічного розвитку [1]. Індекс розраховується за зваженою сумою оцінок двох груп показників: на-

явні ресурси та умови для впровадження (*Innovation Input*), а саме: інститути, людський капітал і дослідження, інфраструктура, розвиток внутрішнього ринку, розвиток бізнесу та досягнуті практичні результати здійснення інновацій (*Innovation Output*): розвиток технологій і економіки знань, результати креативної діяльності [4]. Наведемо дані за 2017 р. (табл. 1).

За порівнянням показників індексу інновацій та ВВП на душу населення виділено три групи держав: перша група – «лідери інновацій» – країни з високим рівнем доходу; друга група – «новатори-учні» – країни із середнім рівнем доходу; третя група – «відстаючі» – країни, що відрізняються слабкістю інноваційних систем.

Таблиця 1

Рейтинг країн світу за індексом інновацій

INSEAD, WIPO, Cornell University: The Global Innovation Index 2017		
Рейтинг	Країна	Індекс
1	Швейцарія	67,69
2	Швеція	63,82
3	Нідерланди	63,36
4	США	61,40
5	Великобританія	60,89
50	Україна	37,62

Україна займає середнє становище серед досліджуваних країн. Її можна віднести до групи «новаторів-учнів», як країну із середнім рівнем доходів, що демонструє зростання інноваційних досягнень у результаті удосконалення інституційної інфраструктури та інтеграції з глобальними ринками.

Беручи до уваги те, що вітчизняні підприємства можна поділити на лідерів, претендентів та послідовників [12], то в плані їх ставлення до інновацій поведінка може бути активною або пасивною. У разі, якщо підприємства здатні створити нові ринки завдяки інноваціям, слід розглядати їх активну інноваційну поведінку, якщо ж підприємство є послідовником ринку інновацій – поведінка його пасивна.

Активна поведінка передбачає розробку технологічної стратегії, пасивна поведінка передбачає пошуки інновацій у сфері реалізації товарів чи послуг, тобто у сфері маркетингу.

За таким підходом формування стратегії інноваційного розвитку підприємства відбувається поетапно. Для її обґрунтування доцільно застосувати методіку, що базується на взаємозв'язку базової, конкурентної та функціональних стратегій і залежить від політики підприємства, спрямованої на інноваційний розвиток та відображеної в програмі.

Як орієнтовний алгоритм можна запропонувати такі етапи: визначення загальної стратегії, формування функціональних стратегій, обґрунтування стратегії інноваційного розвитку підприємства, вибір альтернативних стратегій, реалізація стратегії інноваційного розвитку підприємства.

Технологічна стратегія може розглядатися як програма розвитку матеріально-технічної бази підприємства, що полягає в обґрунтуванні управлінських рішень стосовно вибору технологій, які відповідають сучасним

стандартам; обладнання, що дозволяє реалізовувати новітні технології виробництва; методів залучення різного роду ресурсів, необхідних для ефективно організації виробництва з урахуванням впливу конкурентного середовища і тенденцій глобального світового ринку.

Враховуючи, що реалізація технологічної стратегії полягає у забезпеченні очікуваних прогнозованих умов функціонування підприємства у сучасному ринковому середовищі, слід акцентувати увагу на постійному проведенні технологічних інновацій і використанні нових технологічних ідей, що означає активну інноваційну поведінку підприємства. У цьому разі можна виділити два типи стратегії: лідерства та імітації. Різниця полягає у первинності використання технологічної ідеї: якщо ідея нова, обирається стратегія інноваційного лідерства, якщо вже відома на ринку – імітаційна стратегія.

У будь-якому випадку важливо в процесі моніторингу діяльності підприємства розпізнати та ідентифікувати стратегічні альтернативи. Якщо обрано імітаційні стратегії, то залежно від політики підприємства альтернативною може бути стратегія слідування за лідером, копіювання, залежності чи удосконалення технологічної ідеї.

Такі роздуми дозволяють визначити, що технологічні стратегії більш прийнятні для виробничих підприємств. При цьому паралельно такі підприємства розвивають пасивні (маркетингові) стратегії, які сприяють впровадженню та розповсюдженню технологічних ідей та реалізації виробленої продукції. У цьому напрямі ефективними можуть бути стратегії диференціації товарів. Не менш привабливою стратегією є стратегія сегментування, реалізація якої дозволяє забезпечувати пошук нових сегментів ринку, а також стратегія застосування нових методів охоплення та залучення певних груп споживачів. Постійні інновації у формах реалізації товарів і послуг, комунікаційній політиці забезпечують збереження, зміцнення або розширення конкурентної позиції підприємства на ринку.

Оскільки сьогодні інновації стають ключовим фактором розвитку для більшості підприємств, характерною є зростаюча кількість наукових праць, де досліджується інноваційна діяльність. У більшості з них акцент робиться не на ціновому механізмі конкуренції, а на інноваційних процесах, пов'язаних з поліпшенням всього виробничо-господарського потенціалу підприємства. Ось чому вітчизняні вчені намагаються обґрунтувати національні інноваційні пріоритети, знайти дійові механізми залучення й ефективного використання інновацій. Однак масштаби та рівень наукової розробки зазначених проблем залишаються недостатніми.

Відповідно до сучасних світових вимог прискорення темпів науково-технічного прогресу та активізація інноваційної діяльності підприємств можлива через здійснення певних заходів. У галузі науки – це розвиток фундаментальних і прикладних досліджень з найперспективніших напрямів, скорочення темпів упровадження у виробництво результатів наукових досліджень, підвищення ефективності діяльності науково-дослідних закладів. У галузі техніки – це підвищення якості продукції на базі стандартизації. У галузі виробництва – це впровадження прогресивної організації праці на базі використання комп'ютерної техніки і прогресивних технологій (лазерна, мембранна, плазмова, криогенна, детонаційна, вакуумна), розширення відтворення виробничих фондів.

Для України розвиток інноваційної діяльності є надзвичайно актуальним, тому що проблема підвищення ефективності виробництва стоїть перед кожною підприємницькою структурою, оскільки переважна їх більшість утворена в процесі приватизації на базі колишніх державних підприємств. Слід зазначити, що майже всі підприємства працюють на застарілому обладнанні, а технології, які використовують у базових галузях, залишилися на рівні досягнень науково-технічного прогресу 1950–60-х років.

Висновки. У статі розглянуто гострі питання необхідності вирішення проблем інноваційного розвитку підприємств в Україні. Досліджено теоретичні підходи до визначення інноваційного розвитку та проаналізовано стан впровадження інновацій на підприємствах різних галузей народного господарства.

Визначено, що тільки досягнення світового рівня інноваційної активності стане для підприємства підґрунтям його конкурентоспроможності і подальшого існування. Отже, розробка програми інноваційного розвитку і, як наслідок, відповідної стратегії є базою формування конкурентних переваг і стійкого фінансового стану вітчизняних підприємств.

Активне впровадження інновацій, розробка інноваційних стратегій розвитку та їх погодження із загальною стратегією розвитку підприємств, дасть можливість створити інноваційний прорив, що в підсумку значно підвищить конкурентоспроможність українських підприємств на європейському та світовому ринках. Саме таке завдання потребує негайного вирішення керівниками підприємств усіх галузей народного господарства України.

Список використаних джерел

1. Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устинко, С.І. Юрій. – Львів: Світ, 2005. – 616 с.
2. Момот В.Є. Соціометричне дослідження процесу реалізації стратегій інноваційного розвитку підприємств [Електронний ресурс] / В.Є. Момот // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 1. – Режим доступу: http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/87/1/eui_2014_1_74.pdf
3. Микитюк П.П. Інноваційний розвиток підприємства / П.П. Микитюк, Ж.Л. Крисько, О.Ф. Овсянюк-Бердадіна, С.М. Скочиляс. – Тернопіль: Принтер Інформ, 2015. – 224 с.
4. Глобальный индекс инноваций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/global-innovation-index/info>
5. Гринько Т.В. Основы управления адаптивным инновационным развитием предприятия / Т.В. Гринько // Проблемы экономики. – 2011. – Вып. № 3. – С. 37–39.
6. Єфремов О.С. Взаємозв'язок основних елементів стратегії інноваційного розвитку підприємства [Електронний ресурс] / О.С. Єфремов // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 1. – С. 228–233. – Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>
7. Захарченков А.С. Проблемы инновационного развития промышленных предприятий в Украине и формирование стратегий инновационных преобразований / А.С. Захарченков // Бизнес Информ. – 2012. – Вып. № 2. – С. 57–61.

8. Корнух О.В. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства [Електронний ресурс] / О.В. Корнух // Ефективна економіка. – 2013. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2607>

9. Орлова В.М. Стратегія інноваційного розвитку підприємства / В.М. Орлова // Економічний нобелівський вісник. – 2015. – № 1 (8). – С. 79–85.

10. Пересунько З.М. Теоретичні аспекти розвитку інноваційної теорії [Електронний ресурс] / З.М. Пересунько // Ефективна економіка – 2013. – № 7. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2192>

11. Павлова В.А. Інноваційний розвиток підприємства: організація, оцінка потенціалу, ефективність: монографія / В.А. Павлова, В.В. Татарінов, А.Г. Жукова. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. – 200 с.

12. Павлова В.А. Активізація інноваційної діяльності підприємства за рахунок пошуку нових джерел фінансування / В.А. Павлова // Сучасні концепції, передумови та перспективи розвитку підприємств України [управлінський аспект]: монографія / В.А. Павлова, В.В. Татарінов. – Донецьк: Видавництво ЛАНДОН-XXI, 2012. – 344 с.

13. Терьошкіна Н.Є. Інноваційна стратегія в системі управління національною економікою / Н.Є. Терьошкіна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 2. – С. 151–161.

14. Харук К.Б. Інноваційні стратегії розвитку торговельних підприємств / К.Б. Харук // Вісник Національного університету Львівська політехніка. – 2009. – № 640: Проблеми економіки та управління. – С. 421–425.

15. Холод С.Б. Концептуальні підходи до прогнозування розвитку підприємства / С.Б. Холод // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: Економічні науки. – 2013. – № 1. – С. 261–265.

16. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: справ. пос. / Р.А. Фатхутдинов – СПб.: Питер, 2002. – 400 с.

17. Чайка Д.Ю. Інноваційна діяльність в Україні – стан, проблеми, вдосконалення нормативно-правового поля / Д.Ю. Чайка // Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки: матеріали XX Міжнародної науково-практичної конференції. – Київ; Одеса, 2015. – 100 с.

Reference

1. Mochernyj S.V. (2005). *Ekonomichnyj entsyklopedychnyj slovnyk* [Economic encyclopedia]. L'viv, Svit, 616 p. (In Ukrainian).

2. Momot V.Ye. (2014). *Sotsiometrychne doslidzhennia protsesu realizatsii stratehij innovatsijnoho rozvytku pidpryemstv* [Sociometric research of implementation process of businesses' innovation development strategies]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii* [Economics. Management. Innovations]. No. 1. Available at: http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/87/1/eui_2014_1_74.pdf (In Ukrainian).

3. Mykytiuk P.P., Krys'ko Zh.L., Ovsianiuk-Berdadina O.F., Skochylias S.M. (2015). *Innovatsijnyj rozvytok pidpryemstva* [Innovation development of enterprise]. Ternopil', Prynter Inform, 224 p. (In Ukrainian).

4. *Hlobal'nyj yndeks ynnovatsyj* [Global index of innovations]. Available at: <http://gtmarket.ru/ratings/global-innovation-index/info>

5. Hryn'ko T.V. (2011). *Osnovy upravleniya adaptyvnyj ynnovatsyonnym rozvytyem predprijatya* [Essentials of management of adaptive innovation development of enterprise]. *Problemy ekonomyky* [Issues of economics]. Issue. 3, pp. 37-39. (In Ukrainian).

6. Yefremov O.S. (2012). *Vzaiemozviazok osnovnykh elementiv stratehii innovatsijnoho rozvytku pidpriemstva* [Interconnection of basic constituents of enterprise's innovation development strategy]. *Marketynh i menedzhment innovatsij* [Marketing and management of innovations]. No. 1, pp. 228-233. Available at: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/> (In Ukrainian).

7. Zakharchenkov A.S. (2012). *Problemy ynnovatsyionoho rozvytya promyshlennykh predprijatyj v Ukrainy y formirovanye stratehij ynnovatsyionnykh preobrazovanyj* [Issues of innovation development of industrial enterprises in Ukraine and devising strategies of innovation transformations]. *Byznes Ynform* [Business Inform]. Issue 2, pp. 57-61. (In Ukrainian).

8. Kornukh O.V. (2013). *Stratehichne upravlinnia innovatsijnym rozvytkom pidpriemstva* [Strategic management of innovation development of enterprise] [Elektronnyj resurs]. *Efektivna ekonomika* [Effective economy]. No. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2607> (In Ukrainian).

9. Orlova V.M. (2015). *Stratehiia innovatsijnoho rozvytku pidpriemstva* [Innovation development strategy of enterprise]. *Ekonomichnyj nobelivs'kyj visnyk*. [Economic Nobel Herald], no.1 (8), pp. 79-85. (In Ukrainian).

10. Peresun'ko Z.M. (2013). *Teoretychni aspekty rozvytku innovatsijnoi teorii Elektronne naukove fakhove vydannia* [Theoretical aspects of development of innovation theory]. *Efektivna ekonomika* [Effective economy]. No. 7. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2192> (In Ukrainian).

11. Pavlova V.A. (2013). *Innovatsijnij rozvytok pidpriemstva: orhanizatsiia, otsinka potentsialu, efektyvnist'* [Innovation development of enterprise: organization, potential analysis, effectiveness]. Dnipropetrovs'k, Dnipropetrovs'kyj universytet imeni Al'freda Nobelja, 200 p. (In Ukrainian).

12. Pavlova V.A. (2012.) *Aktyvizatsiia innovatsijnoi diial'nosti pidpriemstva za rakhunok poshuku novykh dzherel finansuvannia* [Activation of innovation operations of enterprise by searching new funding sources]. *Suchasni kontseptsii,peredumovy ta perspektyvy rozvytku pidpriemstv Ukrainy* [upravlins'kyj aspekt] [Modern concepts, prerequisites and development prospects of enterprises in Ukraine [management aspect]. Donets'k, Vydavnytstvo LANDON-KhKhI, 344 p. (In Ukrainian).

13. Ter'oshkina N.Ye. (2014). *Innovatsijna stratehiia v systemi upravlinnia natsional'noju ekonomikoju* [Innovation strategy in management system of national economy]. *Marketynh i menedzhment innovatsij* [Marketing and management of innovations]. No. 2, pp. 151-161. (In Ukrainian).

14. Kharuk K.B. (2009.) *Innovatsijni stratehii rozvytku torhovel'nykh pidpriemstv* [Innovation strategies of development of commercial businesses]. *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika* [Bulletin of National

University "Lviv Polytechnic". Issues of economics and management.]. No. 640: Problemy ekonomiky ta upravlinnia, pp. 421-425. (In Ukrainian).

15. Kholod S.B. (2013). *Kontseptual'ni pidkhody do prohnozuvannia rozvytku pidpriemstva* [Conceptual approaches to forecasting enterprise's development]. *Naukovyj visnyk Poltavs'koho universytetu ekonomiky i torhivli* [Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade.] Ser.: Ekonomichni nauky [Economic sciences]. No. 1, pp. 261-265. (In Ukrainian).

16. Fatkhutdynov R.A. (2002). *Ynnovatsyonnyj menedzhment* [Innovation management]. SPb, Pyter, 400 p.

17. Chajka D.Yu. (2015). *Innovatsijna diial'nist' v Ukraini - stan, problemy, vdoskonalennia normatyvno-pravovoho polia Problemy i perspektyvy innovatsijnoho rozvytku ekonomiky* [Innovation activities in Ukraine - condition, issues, improvement of normative and legal environment]. *Materialy XKh mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Issues and prospects of innovation development of economy: Proc. of 20th international scient.-pract. conf.] Kyiv, Odesa, 100 p. (In Ukrainian).

Рассмотрены особенности инновационного развития предприятий и определены необходимые условия для эффективного использования и применения всего инструментария современных инноваций. Исследована эволюция научных подходов к инновационному развитию и проанализированы факторы, которые наиболее принципиально влияют на успешность применения инноваций. Также рассмотрены особенности инновационного развития на предприятиях Украины.

Ключевые слова: *инновация, инновационное развитие, эффективность инноваций.*

The peculiarities of innovative development of the enterprises are considered in the article. The main conditions for the effective use and implementation of all tools of modern innovations are defined. The evolution of scientific approaches to innovative development is examined and the factors that most fundamentally affect the success of innovation have been analyzed. The peculiarities of innovative development on the Ukrainian enterprises are also considered.

Key words. *The innovation, the innovative development, the effectiveness of innovations.*

Одержано 17.05.2017.